

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.2.19>

УДК 351.84 : 364

Н. П. Струк,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2349-7131>

Н. О. Кобелінець,

*магістрант кафедри публічного управління та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-0039-3651>

**ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИМИ ВІДНОСИНАМИ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ
УКРАЇНИ**

N. Struk,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Public Management and Administration, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

N. Kobelinets,

*Master's student of the Department of Public Management and Administration,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas*

**PECULIARITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION OF SOCIAL AND
ECONOMIC RELATIONS IN TERRITORIAL COMMUNITIES OF UKRAINE**

У статті розкриваються теоретико-прикладні аспекти процесів формування та реалізації публічного управління суспільно-економічними відносинами у територіальних громадах України.

Встановлено, що публічне управління суспільно-економічними відносинами є ключовим елементом ефективного функціонування сучасного суспільства. Конкретизовано, що процеси формування і реалізації суспільно-економічних відносин в сучасних умовах відбуваються на різних рівнях публічного управління: державному, регіональному та місцевому. Детально аргументовано важливість публічного управління суспільно-економічними відносинами на рівні територіальних громад та підкреслено його значущий вплив на розвиток конкретних місцевих спільнот.

Акцентовано увагу на тому, що формування суспільно-економічних відносин розпочинається на державному рівні і, пронизуючи всі проміжні рівні досягає рівня територіальної громади. На рівні територіальної громади існують також свої власні, незалежні від вищого рівня, суспільно-економічні відносини. Доведено, що цей процес має зворотній зв'язок.

Розглянуто стратегії розвитку, як важливі нормативні документи, які базуються на підсумкових результатах аналізу стану розвитку кожної окремої галузі відповідно держави, області чи територіальної громади. Проаналізовано такі види стратегій: державні, регіональні та стратегії розвитку територіальних громад. Для дослідження особливостей і стану реалізації системи суспільно-економічних відносин у територіальних громадах України було обрано Івано-Франківську область. Проаналізовано Стратегію розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки, Стратегію розвитку Ворохтянської територіальної громади на 2022 – 2027 рр. та Стратегію розвитку Печеніжинської об'єднаної територіальної громади на 2018-2026 рр.

Зроблено висновок, що стратегії розвитку відіграють ключову роль у публічному управлінні на рівні територіальних громад. Вони є важливим інструментом для направлення зусиль та ресурсів на досягнення конкретних цілей і завдань, спрямованих на стале і збалансоване розвиток місцевості. Виокремлено

декілька ключових позитивних аспектів стратегій розвитку на рівні територіальних громад: орієнтація на цілі та пріоритети, визначення стратегічних напрямків, залучення громадян та стейкхолдерів, керування ресурсами, стимулювання інновацій, моніторинг та оцінка.

The article reveals theoretical and applied aspects of the processes of formation and implementation of public administration of socio-economic relations in territorial communities of Ukraine.

It is determined that public administration of socio-economic relations is a key element of the effective functioning of modern society. It is specified that the processes of formation and implementation of socio-economic relations in modern conditions take place at different levels of public administration: state, regional and local. The importance of public administration of socio-economic relations at the level of territorial communities is substantiated in detail and its significant impact on the development of specific local communities is emphasized.

The author emphasizes that the formation of socio-economic relations begins at the State level and, through all intermediate levels, reaches the level of a territorial community. At the level of a territorial community, there are also its own socio-economic relations, independent of the higher level. It is proved that this process has a backward connection.

The article considers development strategies as important regulatory documents based on the final results of the analysis of the development of each individual sector of the state, region or territorial community. Development strategies illustrate the strategic vision of the development of a state, region or territorial community, operational goals and objectives, and also include a system for monitoring the effectiveness of results. The following types of strategies are analyzed: state, regional, and community development strategies.

The Ivano-Frankivsk region was chosen to study the peculiarities and state of implementation of the system of socio-economic relations in territorial communities of Ukraine. The Development Strategy of Ivano-Frankivsk region for 2021-2027, the

Development Strategy of Vorokhtyn territorial community for 2022-2027, and the Development Strategy of Pechenizhyn territorial community for 2018-2026 are analyzed.

It is concluded that development strategies play a key role in public administration at the level of territorial communities. They are an important tool for directing efforts and resources to achieve specific goals and objectives aimed at sustainable and balanced development of the area. The author identifies several key positive aspects of development strategies at the level of territorial communities: focus on goals and priorities, definition of strategic directions, involvement of citizens and stakeholders, resource management, stimulation of innovation, monitoring and evaluation.

Prospects for further research in this area are to study the possibility of improving the process of forming strategies for the development of territorial communities, which will have significant potential for theoretical and applied improvement of the process of formation and implementation of public administration of socio-economic relations in territorial communities.

Ключові слова: *суспільно-економічні відносини, територіальна громада, публічне управління, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, децентралізація, стратегія*

Keywords: *socio-economic relations, territorial community, public administration, public authorities, local self-government bodies, decentralization, strategy*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями.

Публічне управління суспільно-економічними відносинами, як важливий процес, є ключовим елементом ефективного функціонування сучасного суспільства. Важливість цього процесу підтверджується кількома факторами: публічне управління створює механізми, що забезпечують відкритість та прозорість в управлінських рішеннях, а це сприяє взаємній відповідальності між владою та громадянами, забезпечуючи при цьому ефективне функціонування суспільства; публічне управління активізує участь громадян у процесі прийняття рішень і це не

лише зміцнює демократичний характер управління, але і дозволяє враховувати різноманітні інтереси та потреби громадян, покращуючи якість прийнятих рішень; публічне управління дозволяє ефективно вирішувати суспільно-економічні проблеми через системний та об'єктивно обґрунтований підхід до управлінських рішень, а це сприяє сталому розвитку та підвищує загальний рівень добробуту суспільства; публічне управління сприяє оптимізації використання ресурсів, забезпечуючи стратегічне планування та ефективний моніторинг суспільно-економічних процесів, створення стабільного і привабливого середовища для інвестицій; ефективно публічне управління покращує бізнес-клімат, забезпечуючи стабільність та прозорість управлінських процесів і це сприяє залученню інвестицій, розвитку економіки та створенню нових робочих місць. В цілому, публічне управління суспільно-економічними відносинами визначає розвиток суспільства, його стійкість та здатність відповідати на виклики часу, сприяючи підвищенню якості життя громадян.

Процеси формування і реалізації суспільно-економічних відносин в сучасних умовах відбуваються на різних рівнях публічного управління: державному, регіональному та місцевому (як стійкий інструмент сталого розвитку територіальних громад). Важливість публічного управління суспільно-економічними відносинами на рівні територіальних громад надзвичайно велика і має значущий вплив на розвиток конкретних місцевих спільнот, що підтверджується такими аргументами: публічне управління на рівні територіальних громад дозволяє враховувати особливості і потреби конкретної території, а рішення, прийняті на цьому рівні, можуть бути більш точними та відповідати конкретним викликам спільноти; публічне управління на рівні територіальних громад сприяє активізації участі громадян у прийнятті рішень, забезпечуючи їхню залученість у формуванні та вплив на суспільно-економічні процеси; ефективно публічне управління сприяє сталому розвитку та стійкості на рівні територіальних громад, розвитку місцевого бізнесу, створюючи сприятливі умови для підприємництва та залучення інвестицій на рівні територіальних громад. Окреслене підтверджує актуальність даного

дослідження і засвідчує його важливість для створення життєздатних, активних та здорових територіальних спільнот.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітлення даної проблеми знайшло відображення в дослідженнях окремих вітчизняних науковців: В. Авер'янова, О. Амосова, В. Бакуменко, О.Бобровської, А. Дегтяря, В. Дзюндзюка, М. Латиніна, В. Мамонової, В. Мартиненко, А.Мельника, Ю.Назара, Я.Полянської, С. Серьогіна та ін.. Але, незважаючи на існуючі наукові дослідження у окресленій площині, потребують подальших досліджень процесу формування і реалізації суспільно-економічних відносин в територіальних громадах. Адже суспільно-економічні відносини є вагомим управлінським інструментом взаємодії органів публічного управління із суб'єктами господарювання і населенням в територіальних громадах, а розуміння ефективності та впливу управлінських практик на рівні місцевих спільнот має важливе значення для забезпечення сталого розвитку та підвищення якості життя громадян.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в дослідженні особливостей процесів формування та реалізації публічного управління суспільно-економічними відносинами у територіальних громадах України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Формування суспільно-економічних відносин розпочинається на державному рівні і, пронизуючи всі проміжні рівні досягає базового рівня (рівня територіальної громади). У цьому контексті варто звернути увагу на те, що нижчі чи базові рівні мають також свої власні, незалежні від вищого рівня (державного), суспільно-економічні відносини. Логічно, що цей процес має і зворотній зв'язок. Внаслідок реалізації децентралізаційної реформи в Україні територіальні громади (як базовий рівень) отримали розширені повноваження та права, що призвело до збільшення числа учасників суспільно-економічних відносин на рівні територіальних громад. Таким чином, на нашу думку, розгляд аналізу суспільно-економічних відносин доцільно починати із вищого (державного) рівня. Об'єктами такого аналізу є органи публічного управління і суб'єкти господарювання.

У контексті нашого дослідження узагальнимо особливості суспільно-економічних відносин в розрізі таких основних рівнів: державний, регіональний і місцевий. Для цього вивчимо і проаналізуємо відповідні Стратегії розвитку. Стратегія розвитку - важливий нормативний документ, який базується на підсумкових результатах аналізу стану розвитку кожної окремої галузі відповідно держави, області чи територіальної громади, ілюструє стратегічне бачення розвитку держави, області чи територіальної громади, операційні цілі та завдання, а також охоплює систему моніторингу ефективності результатів. Зазвичай розрізняють такі види стратегій: національні (державні) стратегії (визначають мету, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори, національні економічні цілі сталого розвитку всієї держави); стратегії розвитку області (регіону) (тут формулюються власні стратегічні сценарії та бачення розвитку певної області (регіону) відповідно до визначених пріоритетів держави); стратегії розвитку територіальних громад (тут формулюються напрями економічної діяльності територіальних громад вже з урахування узгодження з державною та регіональною стратегією розвитку та місцевими програмами).

Слід наголосити на тому, що формулювання економічного вектору розвитку здійснюється зверху – вниз, але при цьому враховуються потреби, можливості, потенціал та особливості кожної територіальної громади. При цьому державна система стратегічного планування має будуватися на узгодженій системі координації процесів стратегічного планування на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року обговорювався з червня по грудень 2016 року на консультаціях (на регіональному і національному рівнях). У консультаціях брали участь представники органів державної влади та органів місцевого самоврядування усіх областей України, депутати, представники наукових та освітянських кіл, представники інститутів громадянського суспільства, професійних об'єднань, бізнесу, засобів масової інформації, експерти міжнародних організацій. Пропонована Стратегія була спрямована на досягнення основної мети розвитку, а інструментом її впровадження передбачено Національний план дій

(дорожню карту) переходу України до сталого розвитку, який мало бути ухвалено після затвердження Стратегії. Стратегія передбачала встановлення цілісної системи стратегічних та операційних цілей переходу до інтегрованого економічного, соціального та екологічного розвитку України до 2030 року. Вона також визначала інституційні засади впровадження Стратегії, напрями міжгалузевої та міжсекторальної взаємодії, основні рушійні сили та інструменти її реалізації. Цільові показники зазначено для трьох етапів реалізації Стратегії: 2017–2020 рр., 2021–2025 рр., 2026–2030 рр [1].

Слід наголосити на тому, що національні цілі сталого розвитку базуються на 17 глобальних Цілях сталого розвитку. Основними механізмами, які забезпечують реалізацію Стратегії є: нормативно-правові, фінансові, економічні, інформаційно-комунікаційні, освітні та просвітницькі та інші. При цьому варто зазначити, що взаємодія усіх зацікавлених сторін визнана ключовим інструментом реалізації Стратегій. Суб'єктами реалізації цілей сталого розвитку, та, як наслідок, відповідальними за реалізацію відповідних видів відносин, визначені не тільки центральні органи виконавчої влади і місцеві державні адміністрації, а й органи місцевого самоврядування, представники бізнес структур та громадські неурядові організації. Це дозволить підійти більш комплексно та всебічно до вирішення нагальних проблем певних територій та країни в цілому [2, с.85].

Для дослідження стану реалізації системи суспільно-економічних відносин у територіальних громадах України нами обрана Івано-Франківська область. Вивчення відносин між органами публічного управління в Івано-Франківській області розпочнемо з визначення економічних цілей та завдань економічного розвитку області та спробуємо їх розмежувати відповідно до структурних рівнів влади (табл.1, табл.2). Економічні цілі та завдання були сформовані на основі Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки.

Таблиця 1. Економічні цілі і завдання економічного розвитку області

Документ	Механізм реалізації	Економічні цілі	Завдання
Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки	- державно-приватного партнерства, - кооперації, - кластеризації, - стимулювання підприємницької активності, - міжрегіонального співробітництва, - комунікації держави, бізнесу та громад	<i>Конкурентоспроможна економіка на засадах smart-спеціалізації:</i> 1) Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності, залучення інвестицій. 2) Енергетична самодостатність. 3) Розвиток туристично-рекреаційної сфери. 4) Стимулювання економічного розвитку громад, сільських та гірських територій. <i>Розвиток інфраструктури області:</i> 1) Розвиток дорожньо-транспортної, логістичної, прикордонної інфраструктури. 2) Розвиток інфраструктури територіальних громад.	Розвиток інноваційної складової видів економічної діяльності зі значним потенціалом. Підготовка та супровід інвестиційних проектів. Підвищення інвестиційної привабливості та міжнародна промоція регіону. Розвиток малого і середнього підприємництва в т.ч. ініціатив людей з інвалідністю та молоді. Розвиток альтернативної енергетики. Формування енергоефективного суспільства. Розвиток туристичної інфраструктури та навігації. Збереження та управління природною та культурною спадщиною. Створення нових та підтримка існуючих туристичних продуктів і атракцій у т.ч. на гірських територіях, їх доступність для людей з інвалідністю. Маркетинг туристичного потенціалу Івано-Франківської області. Розвиток фермерських господарств та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, виробництва органічної сільськогосподарської продукції. Розвиток та технологічне переоснащення підприємств сільськогосподарського виробництва, створення інфраструктури для зберігання, сортування та переробки сільгосппродукції. Покращення інструментів просторового планування. Підвищення фінансової спроможності громад в т.ч. через розвиток малого бізнесу. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт мостів і автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення. Розвиток транспортно-логістичної прикордонної інфраструктури, модернізація Міжнародного аеропорту «Івано-Франківськ». Безпека транспортної інфраструктури. Забезпечення якісними адміністративними послугами в об'єднаних територіальних громадах в т.ч. для людей з інвалідністю. Покращення житлово-комунальної інфраструктури. Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури громад.

Джерело: сформовано на основі [3].

Таблиця 2. Зв'язок Цілей Сталого Розвитку та цілей Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки

Цілі Сталого Розвитку: Україна	Цілі Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки		
	Ціль 1. Конкуренто-спроможна економіка на засадах смартспеціалізації	Ціль 2. Розвиток інфраструктури області	Ціль 3. Створення комфортних та безпечних умов проживання на території області
1	2	3	4
Ціль 1. Подолання бідності	++	++	++
Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільськ.господарства	++	+	+
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя	+	+	++
Ціль 4. Якісна освіта	+	+	++
Ціль 5. Гендерна рівність		+	+
Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови	+	++	++
Ціль 7. Доступна та чиста енергія	++	+	+
Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання	++	++	+
Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура	++	++	+
Ціль 10. Скорочення нерівності	+	++	++
Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад	+	++	++
Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво	++	+	++
Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату	+		+
Ціль 14. Збереження морських ресурсів			
Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші	+		+
Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути		++	+
Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку	++	++	++

(«+++» - сильний зв'язок, «+» - опосередкований зв'язок)

Джерело: сформовано на основі [3].

Розроблена Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки відповідає принципам, пріоритетам, стратегічним цілям та завданням Державної регіональної політики України та процесам державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки країни та її регіонів, що враховує потреби їх

розвитку і необхідність підвищення конкурентоспроможності. Враховуючи те, що Україна приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку та здійснила адаптацію Цілей Сталого Розвитку, у контексті даного дослідження важливо визначити рівень взаємозв'язку між цілями Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки та сімнадцятьма Цілями Сталого Розвитку.

Крім цього, ми проаналізували Стратегію розвитку Ворохтянської територіальної громади на 2022 – 2027 рр. та Стратегію розвитку Печеніжинської об'єднаної територіальної громади на 2018-2026 рр. (табл.3).

Таблиця 3. Економічні стратегічні і операційні цілі економічного розвитку Ворохтянської та Печеніжинської територіальних громад

Документ	Економічні стратегічні цілі	Операційні цілі
1	2	3
Стратегія розвитку Печеніжинської об'єднаної територіальної громади на 2018-2026 рр.	1. Розширити економічну базу об'єднаної громади 2. Підвищити якість середовища проживання в громаді	1.1. Покращення умов для розвитку малого та середнього підприємництва з використанням місцевих ресурсів 1.2. Формування комплексу маркетингу об'єднаної громади як інвестиційнопривабливої території 1.3. Підвищення ефективності використання туристично-рекреаційних можливостей території
	2. Підвищити якість середовища проживання в громаді	2.1. Розвиток місцевої дорожньої інфраструктури 2.2. Впорядкування/ розширення публічного простору 2.3. Покращення технічного стану громадських будівель
Стратегія розвитку Ворохтянської територіальної громади на 2022 – 2027 рр.	1. Розвиток туристично-рекреаційної сфери	1.1 Розвиток туристичної інфраструктури 1.2 Брендінг, промоція, просування ідентичності громади
	2. Освіта та підприємництво	2.1 Розвиток та підтримка підприємницьких ініціатив 2.2 Економічна освіта та грамотність
	3. Створення комфортних та безпечних умов для мешканців та туристів громади	3.1 Належна інфраструктура та ефективні мережі 3.2 Покращення містобудівних та інвестиційних умов розвитку

Джерело: сформовано на основі [4;5].

Таблиця 4. Зв'язок цілей Стратегії сталого розвитку і цілей Стратегії розвитку Печеніжинської ОТГ

Цілі Сталого Розвитку: Україна	Цілі Стратегії розвитку Печеніжинської ОТГ			
	Стратегічна ціль 1: Розширити економічну базу об'єднаної громади	Стратегічна ціль 2: Підвищити якість середовища проживання в громад	Стратегічна ціль 3: Розвинути місцевий людський та соціальний капітал	Стратегічна ціль 4: Забезпечити екологічні передумови для сталого розвитку території
1	2	3	4	5
Ціль 1. Подолання бідності	+		+	
Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства			+	
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя				+
Ціль 4. Якісна освіта			+	
Ціль 5. Гендерна рівність	+		+	
Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови				+
Ціль 7. Доступна та чиста енергія				+
Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання	+			
Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура		+		+
Ціль 10. Скорочення нерівності			+	
Ціль 11. Сталій розвиток міст і громад				+
Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво	+			
Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату				+
Ціль 14. Збереження морських ресурсів				+
Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші				+
Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути			+	
Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку	+		+	+

Джерело: сформовано на основі [4].

Стратегія розвитку Печеніжинської об'єднаної громади розроблена на основі положень Конституції України, Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», нормативно-правових актів Президента України та Кабінету Міністрів України. Завдання, передбачені в операційних цілях стратегії, скеровані на досягнення Цілей Сталого Розвитку.

Підготовка Стратегії розвитку Ворохтянської територіальної громади на 2022 – 2027 рр. відбувалася у відповідності до методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації Стратегій розвитку територіальних громад, запропонованих Міністерством розвитку громад та територій України. Нормативно-правові акти, які стали базою для розробки Стратегії: Конституція України; Закони України «Про засади державної регіональної політики», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про транскордонне співробітництво», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про державні цільові програми», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про Генеральну схему планування території України»; Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки; Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки; інші нормативно-правові акти, закони України, Укази Президента України, акти Кабінету Міністрів України, міжнародні договори України.

Важливо зауважити, що процес формування системи суспільно-економічних відносин, види, суб'єкти повинні бути визначені на етапі формування економічних цілей та відображені у Стратегії розвитку території, оскільки це дозволить чітко розподіляти обов'язки та окреслювати операційні завдання.

Також необхідно внести зміни у деякі основні документи діяльності органів публічного управління із конкретизацією рівня відповідальності та внеску кожного структурного підрозділу у досягненні певного завдання, а також запровадити механізм моніторингу виконання поставлених завдань та цілей і отримання очікуваного результату окремого структурного підрозділу у відповідний термін.

Таблиця 5. Зв'язок Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки та Стратегії розвитку Ворохтянської територіальної громади на 2022 – 2027 рр.

Стратегічні та оперативні цілі	Розвиток туристично-рекреаційної сфери	Освіта та підприємництво	Створення комфортних та безпечних умов для мешканців та туристів
Конкурентоспроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації	сильний зв'язок	опосередкований зв'язок	
Розвиток інфраструктури області			опосередкований зв'язок
Створення комфортних та безпечних умов проживання на території ІваноФранківської області			сильний зв'язок

Джерело: сформовано на основі [5].

Важливе значення і роль стратегій розвитку на рівні територіальних громад полягають у наступному: стратегії розвитку дозволяють чітко визначити цілі і завдання для територіальних громад. Це може включати такі аспекти, як соціально-економічний розвиток, підвищення якості життя, розвиток інфраструктури, охорона навколишнього середовища; стратегії встановлюють стратегічні напрямки розвитку, які визначають, яким чином громада планує досягти своїх цілей. Також це може включати розвиток галузей, підтримку інновацій, стимулювання бізнесу, підвищення освітнього рівня та інші аспекти; стратегії розвитку важливі для залучення громадян та стейкхолдерів до процесу управління та визначення спільних цілей. Це може включати проведення громадських консультацій, участь громадян у прийнятті рішень та визначення пріоритетів; стратегії розвитку допомагають ефективно керувати ресурсами, включаючи бюджетні кошти, і забезпечують їхню спрямованість на пріоритетні напрямки; шлях до інновацій та вдосконалення розвитку може бути визначений стратегією. Вона сприяє розробці та впровадженню нових ідей, технологій, та підходів для вирішення викликів громади; стратегії розвитку стають основою для моніторингу та оцінки

досягнень. Окреслене дозволяє вчасно реагувати на зміни, коригувати заходи та впроваджувати кращі практики.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.

Враховуючи результати проведеного дослідження можна стверджувати, що публічне управління суспільно-економічними відносинами на рівні територіальних громад є ключовим інструментом для досягнення стійкого, збалансованого та інклюзивного суспільно-економічного розвитку. Суспільно-економічні відносини в територіальних громадах представляють собою комплексну систему, що включає взаємопов'язані елементи, компоненти та різноманітні форми реалізації економічного співробітництва між органами публічного управління, громадськими організаціями, підприємствами, представниками бізнесу та мешканцями громади. Метою цих відносин є забезпечення сталого розвитку території та здійснення гармонійного та своєчасного задоволення суспільних потреб. Для формування ефективної системи суспільно-економічних відносин на рівні територіальних громад важливо гарантувати відповідність, регулярне оновлення та актуалізацію законодавчих та нормативних актів. Усі правила та положення, які регулюють організаційні, управлінські та соціально-економічні аспекти діяльності громади, повинні бути чітко визначені, взаємопов'язані та взаємодоповнювані, а їх розробка повинна враховувати практичні та суттєві аспекти. У цьому контексті варто констатувати, що Стратегії розвитку відіграють ключову роль у публічному управлінні на рівні територіальних громад, вони стають важливим інструментом для направлення зусиль та ресурсів на досягнення конкретних цілей і завдань, спрямованих на сталий і збалансований розвиток територіальної громади. Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку полягають у дослідженні можливості вдосконалення процесу формування стратегій розвитку територіальних громад, що матиме значний потенціал для теоретико-прикладного удосконалення процесу публічного управління суспільно-економічними відносинами у територіальних громадах.

Література

1. Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. URL: <https://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/Strategiya-stalogo-rozvytku-Ukrayiny-do-2030-roku.pdf>
2. Полянська Я.В. Удосконалення публічного управління системою суспільно-економічних відносин в територіальних громадах України: дис. ... д-ра філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – ДРІДУ НАДУ, Дніпро, 2021. 237 с.
3. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки. URL: <https://www.if.gov.ua/storage/app/sites/24/documentu-2021/10-06-2021-strategiya-rozvitku-ivano-frankivskoi-oblasti-na-2021-2027-roki.pdf>
4. Стратегія розвитку Печеніжинської об'єднаної територіальної громади на 2018-2026 рр. URL: <https://pnotg.gov.ua/storage/documents/documents/30b73d2e45cb9c2eeae81722674e14ca.pdf>
5. Стратегія розвитку Ворохтянської територіальної громади на 2022 – 2027 рр. URL: <https://vorokhtianska-rada.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/proyekt-strategiyi-rozvytku.pdf>
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
7. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 01.04.2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
8. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
9. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 року № 1602-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>

References

1. Rudenko, L.H. Vlasenko, N.S. and Zhalilo, Ya.A. (2016), “Project of the Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030”, available at: <https://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/Strategiya-stalogo-rozvytku-Ukrayiny-do-2030-roku.pdf> (Accessed 20 Jan 2024).

2. Polians'ka, Ya.V. (2021), “Improvement of public management of the system of socio-economic relations in territorial communities of Ukraine”, D. Thesis, Public Administration, DRIDU NADU, Dnipro, Ukraine.
3. Ivano-Frankivsk Regional State Administration (2020), “Development strategy of the Ivano-Frankivsk region for 2021-2027”, available at: <https://www.if.gov.ua/storage/app/sites/24/documentu-2021/10-06-2021-strategiya-rozvitku-ivano-frankivskoi-oblasti-na-2021-2027-roki.pdf> (Accessed 20 Jan 2024).
4. USAID (2017), “Development strategy of the Pechenezhyn United Territorial Community for 2018-2026”, available at: <https://pnotg.gov.ua/storage/documents/documents/30b73d2e45cb9c2eeae81722674e14ca.pdf> (Accessed 20 Jan 2024).
5. Vorokhtian Village Council (2021), “Development strategy of the Vorokhtyan territorial community for 2022-2027”, available at: <https://vorokhtianskara.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/proyekt-strategiyi-rozvytku.pdf> (Accessed 20 Jan 2024).
6. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (Accessed 20 Jan 2024).
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine “On Cooperation of Territorial Communities”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (Accessed 20 Jan 2024).
8. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “About the principles of state regional policy”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (Accessed 20 Jan 2024).
9. Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine “On State Forecasting and Elaboration of Ukraine's Economic and Social Development Programs”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (Accessed 20 Jan 2024).

Стаття надійшла до редакції 30.01.2024 р.